

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

A TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS LEGFONTOSABB FELADATAI A CSÍKI-MEDENCÉBEN

György (Orbán) Ottilia

Témavezető: Dr.Süli-Zakar István

DEBRECENI EGYETEM

Földtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2010

Tartalom

1. A doktori értekezés témája, előzményei	2
2. Alkalmazott módszerek	6
3. A kutatás célkitűzései, a felállított hipotézisek.....	8
4. Kutatási eredmények, az értekezés tézisei	11
5. Summary	20
Subject and premises of the thesis.....	20
Applied methods	24
Goals of the research, hypotheses	26
Results of the research, theses.....	29
6. Az értekezés témakörében megjelent publikációk.....	36

*Mottó: "...e fenyves erdőkkel körül
kertelt, gyönyörűen fekvő falvakkal
tarkázott s az Olt és Maros fényszallagai
által végig kanyargott gyönyörű hármas
térsegnél szebb és meghatóbb képet az
emberi lélek alig képzelhet el magának."*

Vitos Mózes

1. A doktori értekezés témája, előzményei

A regionális fejlesztés mára már komplex társadalmi-tudományos tevékenységgé fejlődött ki. A regionális fejlesztés az országos szintek alatti terek rendezésének - fejlesztésének feladata. Legfőbb célkitűzése a helyi és regionális közösségek elvárásainak kielégítése: munkahelyteremtés, gazdaságnövekedés, integrált termelési és szolgáltatási hálózatok megteremtése (Benedek J., 2006). Eredményes regionális politika megvalósításához állami decentralizáció szükséges, amely révén a formálódó régiók a szubszidiaritás elvét követve kellő „hatalommal” vannak felruházva (Süli-Zakar I., 2009). A regionális politikák célkitűzéseit mindig igazítani kell az egyes régiók földrajzi- társadalmi-gazdasági sajátosságaihoz.

Mára már megfogalmazódott az a tény, hogy az európai integrációs (regionális) politika fő feladata az egyes régiók között fennálló fejlettségbeli különbségek mérséklése és az elmaradt régiók felzárkóztatása. Az aktív regionális politika mellett számos gazdasági érv szól (termelési tényezők kihasználatlansága, az erőforrás allokációból származó egyoldalúságok), de ezeken kívül figyelembe kell venni olyan politikai szempontokat is, mint a szolidaritás és tolerancia (Kengyel Á., 1998). Bár az európai régiók kialakulása a legtöbb országban történelmi előzményeken nyugszik, Kelet-Közép-Európában a '90-es évek elejétől erősödött fel a regionális politika. Így 1990 után a kelet-közép-európai országokban felértékelődött a regionalizmus, bekerült a köztudatba és tudományos kutatások kezdődtek el a témában. A rendszerváltásokat követően a régiók kialakítása is előtérbe került, amely itt egy felülről kezdeményezett folyamat volt. Kelet-Közép-Európát a '90-es években négy, párhuzamosan ható transzformációs hatás érte: a tervgazdaságból a piacgazdaságba történő átmenet, a vállalkozásoknak a nyugati világgal való közvetlen érintkezése, a globalizáció, amely a régió minden szereplőjét nyitottá (és sebezhetővé) teszi a világ gazdaság felé,

valamint a tőkeátcsoportosítás (a többségtől a kisebbség felé, a belfölditől a külföldi felé). Új földrajzi erőterek formálódnak, melyek különböző intenzitással és irányultsággal kapcsolódnak egymáshoz a régiókon belül, ill. csatlakoznak rá az európai hálózatra (Matolcsi Gy. – Dicházi B.,1998).

A romániai regionális politika jelentős késéssel indult, vagyis addig nem volt kezdeményezés, amíg meg nem nyílt Románia számára az EU csatlakozás lehetősége. Az országban léteznek a regionális identitástudat karakteres megnyilvánulásai, illetve jelentősek a regionális különbségek, bár a központi politika ezekről nem vesz tudomást (Bodó B., 2008). A regionális identitások nem csupán eltérő kultúrát valamint nyelvet jelentenek, de a közigazgatási gyakorlatban is jelentős különbségeket eredményeznek. Romániában ma is érvényesülnek a történelmi régiók (amelyek felülírják a közigazgatási-politikai tereket), az ország hagyományos közösségi terekre tagolható, melyeknek identitáshatásai napjainkig megmutatkoznak (pl. Székelyföld).

Romániában az Európai Unió NUTS 3. szintjének az ország 42 megyéje felel meg, a NUTS 2 szintnek pedig 8 fejlesztési régió, valamint a NUTS 1 szintnek 4 makrorégió. A Csíki-medence, mint Hargita megye és Székelyföld szerves része a Központi Régióhoz tartozik. Mivel Hargita megye a régióelosztás eredményeként a Központi Régióhoz tartozik, így bekerült egy olyan régióba, amely a különböző mutatók szerint a második legfejlettebb régiónak számít. A Központi Régió stratégiailag jó elhelyezkedésnek örvendhet, mivel, mint a neve is, tükrözi az ország központi területén helyezkedik el, a fennmaradó 7 régióból 6 régióval szomszédos, ami a kereskedelmi és munkaerő-piaci tevékenységeknek kedvez. Összterülete 34100 km², amely Románia összterületének 14,3%-át teszi ki. A régió lakosságának 59%-a városi népesség, ami magasabb, mint az országos arány (54,78%). A Központi régió összességében még az igazán fejlett Kolozs és Bihar megyét is magába foglaló Észak Nyugati Régió is fejlettebbnek számít a mutatók szerint, de sajnos a régió belüli egyenlőtlen fejlődési szintek megyékre lebontva nem ezt mutatják. A Központi régió 6 megyét foglal magában: Fehér, Brassó, Kovászna, Hargita, Maros és Szeben. A Központi Régió versenyelőnyei nem érvényesek a két döntően magyarul lakta -Hargita és Kovászna-megyére: ezek gazdaságának és foglalkoztatottságának szerkezete jelentősen eltér, a vidéki lakosság és a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya jóval magasabb, hiányoznak a nagyvárosok és ezáltal egyes ipari és szolgáltatási ágazatok.

Romániában több millió eurós Európai Uniós támogatás érkezik, melynek fogadásában a professzionálisan működő és együttműködő önkormányzatok, valamint cégek kapnak szerepet. Ezáltal felértékelődik a forrásoknak a megszerzésével, a célprojektek

összeállításával és levezénylésével járó feladatok sora valamint a közösségi és magánszféra együttműködésének a jelentősége. Ehhez professzionális területfejlesztési stratégiára van szükség. A térségek önkormányzatainak érdeke, hogy, valóban fontos és összehangolt fejlesztési célokat tűzzenek ki, a projekteket optimálisan és a helyi igényeknek megfelelő prioritási sorrendben tervezzék meg. Ezért a területfejlesztési stratégia kidolgozása során elsőként a helyi igényeket kell figyelembe venni, valós igényekre alapozott stratégiát, komplex programokat, tudományos igényrel kidolgozott területfejlesztési módszereket és modelleket kell javasolni.

A disszertáció célja, egyrészt a Csíki-medencére vonatkozó komplex stratégiai programcsomag tudományos megalapozása és ennek hasznosítása a térség fejlődésének érdekében, másrészt pedig a dolgozatban megfogalmazott prioritások és stratégiai célkitűzések követése és megvalósítása.

Székelőföld fejlesztési esélyei és ezáltal a Csíki-medence fejlesztése nagymértékben függ a román kormány fejlesztési politikájától, de ugyanakkor függ a helyi területfejlesztési megmozdulásoktól és kezdeményezésektől is. A medence fejlesztési lehetőségei az alábbi tényezőktől függenek: a térség története, térségi identitása, román kormány fejlesztési politikája, magyarországi regionális politikai hozzáállás, közösségi és területfejlesztési kezdeményezések. A fenti tényezők közül néhányra a térségnek nem lehet közvetlen befolyása, viszont a közösségi kezdeményezések és a területfejlesztési megmozdulások szükségesek az adódó lehetőségek kihasználása érdekében. Ezért a térség fejlődését nagymértékben befolyásolná és elősegítené a helyi közösségek részvételére alapozó fejlesztési stratégia meghonosítása és ezzel párhuzamosan a térség érdekérvényesítésének javítása. A cél az, hogy a területi önkormányzatok és a helyi önkormányzatok között vertikálisan erősödjön meg a partnerség, megvalósuljon a Fehér Könyv által javasolt többszintű kormányzás, mely révén fokozni lehetne a polgárok részvételét az uniós folyamatokban és növelni lehetne a közösségi kezdeményezések és az EU működésének hatékonyságát (Süli Zakar I., 2009).

A poszt-szocialista országokban a többszintű kormányzás kiépítésének egyik alapvető gátja az, hogy nincsenek még valódi önkormányzati régiók. A jelenlegi tervezési-statisztikai régiók nem rendelkeznek önkormányzati jogosítványokkal, nincsenek feljogosítva a középszintű (területi) kormányzás elvégzésére. A többszintű kormányzás alkalmazása révén a helyi és regionális önkormányzatok nem csak közvetítők lennének az EU és polgárainak kapcsolatában, hanem valódi felelős partnerként működnének.

A stratégiának minden elemében az Európai Unióban alkalmazott valamint a hazai regionális politika gyakorlatának is megfelelő legfontosabb alapelveket kell követnie. A stratégia a már meglévő fejlesztési programok és területfejlesztési koncepciók figyelembe vételével kell készüljön. Ezek közé sorolható a 2007-2013-as a Nemzeti Fejlesztési Terv, a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret, a Központi Régió 2007–2013-as Regionális Fejlesztési Stratégiája valamint Hargita megye Középtávú Fejlesztési Terve (2002-2013).

A stratégia megfogalmazásánál többirányú tényezőkből kell kiindulni. Elsősorban a stratégia kell igazodjon a helyzetértékelésben leírtakhoz, valamint a SWOT elemzésből levezethető stratégiai alternatívákhoz. A stratégia olyan programokat vázol fel, amelyek lehetőséget kívánnak adni a területfejlesztési szereplőknek önálló mozgásterük kihasználására (szubszidiaritás), feltételezik a hatáskörök decentralizációját, erőteljesen ösztönzik a közreműködő szervezetek közti partnerséget, illetve a tervezés és megvalósítás nyilvánosságát, demokratizmusát, távlatokban pedig Romániában a többszintű kormányzás meghonosítását. Annak ellenére, hogy több térségi szervezet tevékenykedik a medencében, nincs egy a térség fejlesztését célzó közös programozás és fejlesztés-koordinálás. Nagyon fontos volna egy összehangolt fejlesztési program kereteiben együttműködni. Így a stratégia végrehajtásának sikere elsősorban a legkisebb közös többszörös kialakításában rejlik, ami lehetővé tenné az önálló programozást.

A Csíki-medence és Székelyföld, mint Erdély szerves része és a történelmi Magyarország keleti határtérsége a magyar ember és Magyarország történelmének része, a magyarországi külpolitika természetes célterülete, egy fontos turisztikai és gazdasági célpont, mindezek az érvek alátámasztják a térség potenciáljának megismerését és fejlesztési lehetőségeinek, összehangolt stratégiájának elkészítését.

2. Alkalmazott módszerek

A kutatási céljaimmal összhangban az alapot a disszertáció elkészítésénél a hazai és külföldi szakirodalom feldolgozása jelentette. Elsősorban a fogalmi meghatározásoknál és a regionális politika történeti áttekintésénél használtam alapul a legfontosabb nemzetközi, román és magyar szakirodalmat.

Primer forrásként elsősorban az 1992-es és 2002-es népszámlálási adatokat vettem alapul, ugyanakkor a Nemzeti Statisztikai Hivatal által nyilvántartott legfrissebb adatokat is felhasználtam. Sajnálatos, hogy a 2002-es népszámlálás óta egy szűk évtized telt el és ezért a statisztikai adataim egy részén nem támaszkodhattam friss népszámlálási adatokra.

Ugyanakkor ahol ezt a statisztikai módszerek lehetővé tették igyekeztem 2007-2008-as adatokat felhasználni. Helyenként az adatfeldolgozás különböző évekből származik, tekintettel arra, hogy nem minden adatsort frissít a statisztikai hivatal évente, így vannak olyan településsoros adatok, amelyek csak 2002-ig találhatók meg. Az adatfeldolgozás nehézsége abban rejtőzött, hogy Romániában az adatok egy része megye szinten kerül évi frissítésre, így települések szintjén csak a 2002-es adatokra támaszkodhatunk.

A felhasznált adatok több forrásból származnak: Hargita Megyei Statisztikai Hivatal, Hargita megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Hargita megyei Cégbejegyző Hivatal, Hargita megyei Tanfelügyelőség, Csíkszereda Polgármesteri Hivatala, Csíkszeredai Meteorológiai Állomás, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem - Csíkszeredai Kar, Székely Károly Szakközépiskola, Hargita Megyei Pénzügyi Hivatal, Hargita Megyei Könyvtár.

Szintén primer források közé tartozik a különböző romániai és magyarországi kutatási jelentések felhasználása (Hidvégi Mikó Imre Alapítvány kutatása, a Hargita Megyei Kulturális Központ felnőttképzési kutatása, KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központ- Az ezredforduló munkaerő-piaci kihívásai a Kárpát medencében c. kutatása), ezek olyan jelentések és kutatások, amelyek Erdélyre, Székelyföldre valamint Hargita megyére vonatkoznak.

Ezen kívül felhasználtam az EU térségekre vonatkozó hazai területfejlesztési tervdokumentumokat is (Green Book– Regional Development Policy in Romania, Hargita megye középtávú stratégiai fejlesztési terve 2002-2013, Hargita megye turisztikai stratégiája, Központi Régió fejlesztési stratégiája 2007-2013, a Nemzeti Fejlesztési Terv 2007-2013). Fontos eszköz volt a munka során a vizsgált települések önkormányzatainak kiküldött

kérdőív illetve a helyszíni terepmunka és adatgyűjtés. Ahol szükségét éreztem igyekeztem lakossági és önkormányzati kérdőívezéssel illetve prominencia vizsgálatokkal kiegészíteni az adatokat.

Különösen fontosnak érzem a Csíki-medence regionális és önkormányzati vezetőivel, egyházi, kulturális és oktatási vezetőkkel valamint vállalkozókkal készített mélyinterjúimat és szakmai beszélgetéseimet. Fontos módszernek tartottam a kartografikus és a diagramok alapján történő feldolgozást. Ezek lehetővé tették a könnyebb megértést és kiértékelést valamint úgy hiszem a szemléltetés is.

3. A kutatás célkitűzései, a felállított hipotézisek

Az alábbiakban ismertetem hipotéziseimet, amelyeket a kutatásom kezdetén, vizsgálati célként megfogalmaztam. Ezeket a hipotéziseket részben a kutatással eltöltött kezdeti évek tapasztalatai alapján fogalmaztam meg. Céлом az, hogy ezek a hipotézisek alapul szolgálhassanak a térség fejlesztéséhez, valamint ahhoz, hogy a dolgozatban a leírt stratégiai fejlesztések megvalósuljanak.

- 3.1. Az uniós támogatások fogadásával felértékelődött és megsokszorozódott a források a megszerzésével, a célprojektek összeállításával és levezénylésével járó feladatok sora, amelyhez professzionális területfejlesztési stratégiára van szükség. A térség érdeke, hogy, valóban fontos és összehangolt fejlesztési célokat tűzzön ki, valamint az, hogy a projekteket optimálisan és a helyi igényeknek megfelelő prioritási sorrendben tervezzék meg.

Az Uniós csatlakozás révén, a Csíki-medence úgy nevezett „EU kapu” szerepet tölt be, és annak előnyeit kihasználó térséggé válhat. Egy periférikus térség számára, mint például a Csíki-medence nagyon fontos a területfejlesztési stratégia elkészítése. Fel kell mérni a térség helyzetét, meg kell fogalmazni a fejlődési célokat és irányokat, meg kell határozni a helyi igényekre szabott programokat és fel kell térképezni a rendelkezésre álló forrásokat. Amennyiben a stratégia készítésének feladatait elvégezzük, ennek nyomán lehetőség nyílik új beruházásokra, amelyek a medencében élő emberek jóléti körülményeit szolgálják.

Egy térség fejlődési lehetőségei mindig többet jelentenek az azt alkotó települések adottságaiknak és lehetőségeinek pusztá összegzésénél. Az egyes lehetőségek együttes kezelésénél szinergiahatások jelentkeznek. Ezek kihasználása és a települések lakosságának javára történő fordítása igényli a tudatos programozást. Egy térség közösen működtetett feladatokkal, közösen végrehajtott konkrét fejlesztésekkel válik többé és versenyképesebbé, mint egy statisztikai területi egység.

- 3.2. A területfejlesztés egy többszintű, sokszereplős fejlesztés, amelyben a helyi társadalom és a gazdaság szinte minden szereplője részt vesz. A stratégia az önerőre támaszkodó területi fejlődést támogatja, ami megvalósíthatatlan a megyei

szervezetek, kistérségi fejlesztési társulások, helyi önkormányzatok, gazdasági szereplők, civil szervezetek és a lakosság aktív közreműködése nélkül.

Területi tervezés alatt egy közösségi beavatkozás azon módját értjük, amikor egy térség jövőbeli fejlődését és annak eléréséhez szükséges cselekvéseket határozzuk meg. Mivel a területfejlesztés egy sokszereplős tevékenység, ezért alkalmazásánál a következő elemeket kell figyelembe venni:

- A területpolitikai és területfejlesztési döntések nem nélkülözhetik a partnerséget.
- Erősíteni kell, és helyenként újra kell építeni a helyi, térségi politikai szereplők közötti bizalmat (a kisebbség körében).
- A decentralizáció mértéke nem függhet a pillanatnyi politikai szereposztástól.
- Szükséges a szakmai szereplők befolyásának erősítése.
- Csak közös akarattal és együtt, valamennyi felelős szereplő részvételével lehet sikeres térségi fejlesztési tevékenységet végezni.

3.3. A stratégiának minden elemében illeszkednie kell az Európai Unióban alkalmazottakhoz és a hazai területfejlesztési politika eszközrendszerébe, tehát követnie kell a legfontosabb alapelveket. A stratégia a már meglévő fejlesztési programok és területfejlesztési koncepciók figyelembe vételével kell készüljön, a cél a több irányú összhang megteremtése.

A helyi közösségek területfejlesztési kezdeményezéseit össze kell hangolnia az országos célkitűzésekkel. Ezek közé sorolható a 2007-2013-as a Nemzeti Fejlesztési Terv, a Nemzeti Stratégiai Referenciakeret, a Központi Régió 2007–2013-as Regionális Fejlesztési Stratégiája valamint Hargita megye Középtávú Fejlesztési Terve (2002-2013). A fejlesztési koncepciók, programok és tervek kidolgozásának és megvalósításának elsődleges célja a társadalom, a gazdaság és a környezet dinamikus egyensúlyának fenntartása illetve javítása.

3.4. Annak ellenére, hogy számos, egymással párhuzamosan tevékenykedő térségi fejlesztést célzó intézmény működik a Csíki-medencében, nem létezik egy olyan intézmény, amely mindenki által elismert és elfogadott. Ezért a programozás és fejlesztés összehangolása és koordinálása érdekében szükség volna egy helyi kitüntetett szervezetre, amely e feladatokat összegyűjti és elvégzi.

Ösztönözni kell a Csíki-medence közös szakmai szervezetének kialakítását. A területfejlesztés szempontjából fontos térségi szinten egy hatékony munkára képes szakmai

szervezet mielőbbi létrehozása, mivel ez jelentősen növeli az esélyt a fejlesztési lehetőségek érdemi megfogalmazására, tervezésére, a fejlesztési célok összegyűjtésére, feldolgozására, a pályázatok előkészítésére valamint a forrásszerzési lehetőségek hasznosítására. A partnerség elve szerint minél szélesebb társadalmi-gazdasági képviselő jelenik meg a térségfejlesztés döntéshozó testületében, annál nagyobb esély van mind a fejlesztés céljainak sikeres megfogalmazására, mind a fejlesztési programok eredményes megvalósítására. A partnerség elvének megfelelően a területfejlesztési intézmény munkájában részt kell vegyenek a legfontosabb kormányzati, regionális, megyei és helyi önkormányzatok.

4. Kutatási eredmények, az értekezés tézisei

4.1. A doktori dolgozatom három fő elemből áll: a regionális politika geográfiai és rendszerelméleti áttekintése, a Csíki-medence helyzetfeltárása, helyzetértékelése és a stratégiaalkotás.

Az első **két fejezetben** megvizsgáltam az alapvető terület- illetve régiófejlesztési fogalmakat és ugyanakkor a regionális politika kibontakozásának történeti áttekintését és fontosságát szemléltettem. Ebben a részben fontosnak tartottam először az Európai Unió regionális politikáját bemutatni, ezt követően pedig a kelet-közép-európai országok (Magyarország, Szlovákia és Románia, ezen belül pedig Erdély) régiófejlesztési tevékenységét részletezni. A kutatás e szakasza elsősorban szakirodalmi feldolgozáson alapszik, melynek célja, hogy történeti áttekintést nyújtson a kiválasztott országcsoportban a regionális politika kialakulásáról és jelenlegi helyzetéről.

1. tézis

Megvizsgáltam és összehasonlítottam a regionális politika kibontakozását Kelet-Közép-Európa kiválasztott országaiban és megállapítottam, hogy ezekben az országokban nem ment végbe az Európai Unió korábbi 15 tagállamára jellemző decentralizáció. Bizonyos „felületi” regionalizációt a belépés érdekében elvégeztek (például Magyarországon és Romániában a megyék összevonásával statisztikai-tervezési régiókat hoztak létre). Ezek azonban nem valós önkormányzati régiók és ezért ennek megfelelően az új évezredben, ezekben az országokban nem haladt előre a többszintű kormányzás gyakorlata. Különösen sajnálatos ez Erdélyben, ahol pedig igen jelentős regionális történelmi előzmények voltak.

Sajnálatos tény azonban az, hogy a kelet-közép-európai újonnan csatlakozott Unió tagállamokban a regionalizmus és a regionalizáció folyamata megakadt, a decentralizációs folyamat nem haladt előre a megfelelő ütemben, így tagállami szinten nincsenek meg a többszintű kormányzás kiépítésének alapfeltételei, többnyire nincsenek meg a partnerség kialakításához szükséges törvényi, közigazgatási előfeltételek. A 2009-ben megjelent „A Régiók Bizottságának a többszintű kormányzásról szóló Fehér Könyve” című jelentés a többszintű kormányzásról szól, melynek elsődleges célja, hogy újra aktivizálja az elmúlt másfél évtizedben kifulladás európai regionalizációt. A Fehér Könyv célja, az hogy a kelet-közép-európai tagállamokban is erősödjön meg a partnerség gyakorlata a területi

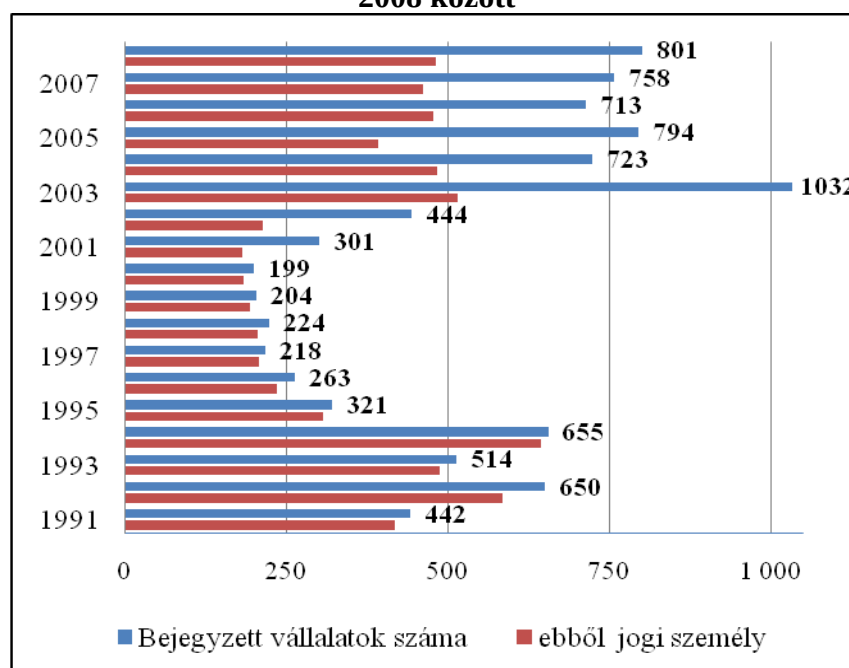
önkormányzatok és a helyi önkormányzatok között. A többszintű kormányzás révén felgyorsul a „Közös-Európa” partnerségben történő építése, fokozni lehetne a polgárok részvételét az uniós folyamatokban és növelni lehetne a közösségi kezdeményezések és az EU működésének hatékonyságát (Süli Zakar I., 2009).

4.2. Dolgozatom **harmadik** fejezete tartalmazza a Csíki-medence komplex helyzetfeltárását, a térség demográfiai, településszerkezeti, természetföldrajzi, munkaerő-piaci, iskolázottsági, gazdasági, turisztikai és infrastrukturális helyzetének átvilágítását. A Csíki-medence vizsgálatát sokirányú adatgyűjtés, interjúk és felmérések alapozták meg.

Az 1. ábrán megfigyelhető a Csíki-medencében regisztrált vállalkozások számának alakulása 1991-től napjainkig. Megyei szinten a Csíki-medencében van a legtöbb regisztrált vállalkozás. Fontos kiemelni viszont, hogy a vállalkozások száma nem illusztrálja tisztán a gazdasági élet fejlődési szintjét illetve a bejegyzett és ténylegesen működő vállalkozások száma lényegesen eltér egymástól.

1. ábra

A bejegyzett vállalkozások számának alakulása a Csíki medencében 1991-2008 között

Forrás: Saját számítás a Hargita megyei Cégbejegyző Hivatal adatai alapján

Az elvégzett helyzetértékelést a jól ismert SWOT analízis summázza a **negyedik** fejezetben, illetve az előző fejezetben feltártak alapján megfogalmazza, hogy a térség milyen erősségekkel (Strenght) és gyengeségekkel (Weaknesses) jellemezhető, illetve kijelöli a további fejlesztés lehetőségeit (Opportunities) és az azokat kockáztató veszélyeket (Threats).

Ennek a módszernek az a sajátossága, hogy egyszerre vizsgálja mind a belső sajátosságokat, mind a külső tényezők hatásait, ugyanakkor a negatív és a pozitív adottságokat is figyelembe veszi. Az erősségek a medence azon belső erőforrásait jelentik, amelyekre építve megvalósíthatók a fejlesztési elképzelések. A gyengeségek azokat a hiányosságokat foglalják magukba, amelyeket mind a tervezésnél, mind a megvalósításnál pótolni kell. Tehát az erősségek és gyengeségek az adott területi egység (ez esetben a Csíki-medence) jellemző adottságait valamint tulajdonságait összesítik.

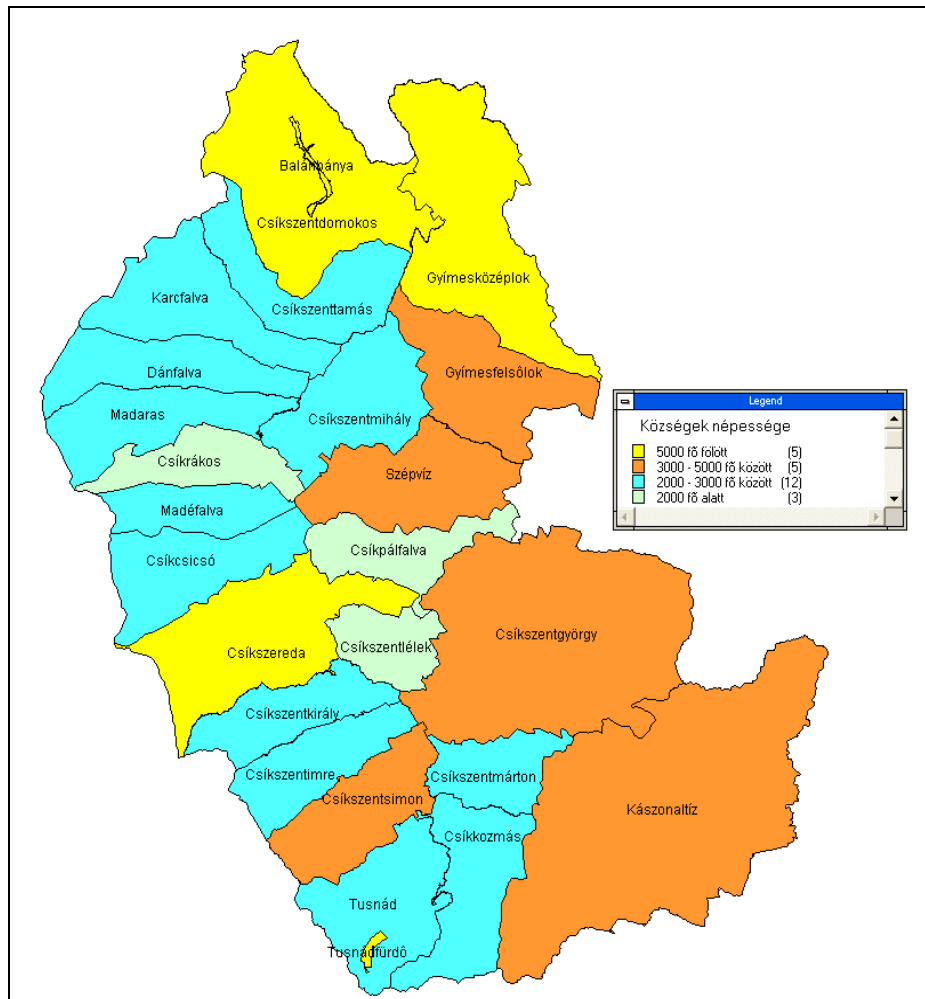
Ezután került sor a külső pozitív és negatív hatások megvizsgálására, a környezet elemzésére. A pozitív külső hatásokat lehetőségként értékeljük, a negatív hatásokat veszélyként tekintjük. A lehetőségek konkrét fejlesztési elképzeléseket takarnak, míg a veszélyek ezek kockázati tényezőit fogalmazzák meg. A SWOT analízis bármilyen stratégia kialakításának egyik legfontosabb eszköze. A SWOT elemzés tulajdonképpen a helyzetértékelést kapcsolja össze a célok, prioritások meghatározásával, vagyis a stratégiaalkotással, tehát a SWOT analízis nem csupán a helyzetfelmérés eredményeinek összegzése, hanem egy stratégia megfogalmazásának kiindulópontja is, amely egy jövőkép kialakítását eredményezheti.

A Csíki-medencében alapvetően három településtípust különböztetnek meg: város, község, falu. A falu a legkisebb közigazgatási egység az országban. Több falu a községközpontokkal együtt alkotja a községeket, de vannak közigazgatásilag különálló falvak is. A medencében összesen 72 település található, ebből 3 város, 15 községközpont és 7 különálló falu. A medence lakosságának 55, 63%-a vidéki térségben él. A közigazgatási térkép megmutatja a medencében lévő települések lakosságszám szerinti csoportosítását (2. ábra).

2. tézis

Részletesen elemeztem a Csíki-medence természeti és humán erőforrásait, vizsgáltam a gazdaság szerkezetét, infrastrukturális ellátottságát (ezen belül különös hangsúlyt fektettem az idegenforgalom helyzetére), valamint feltártam a Csíki-medence településhálózatának jellegzetességeit. A helyzetfeltárás eredményeként elkészítettem a SWOT analízist, amely a Csíki-medencében egy elérendő jövőkép kialakítását alapozza meg. Ebben a jövőképben kiemelkedő szerepet kaphat az idegenforgalom.

A Csíki-medence településeinek lakosságszám szerinti csoportosítása

Forrás: Saját számítás a Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

A Csíki-medence komplex helyzetfeltárását részletes elemzés képezi, melynek fő irányvonalait a gazdasági, a munkaerő-piaci, a társadalmi valamint a környezeti feltételek vizsgálata jelentette. Bemutatásra kerültek a legátfogóbb folyamatok, trendek, valamint mutatószámok, amelyek rámutattak a tényleges ok-okozati kapcsolatokra az egyes területek között.

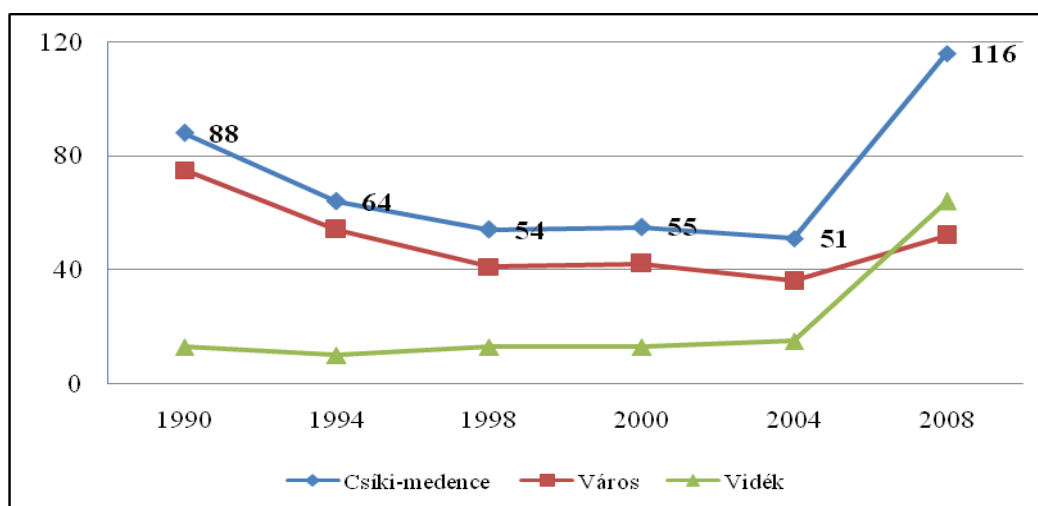
A helyzetelemzés által létrehozott egzakt és tényszerű bizonyítékokon nyugvó vizsgálat kiegészítését valamint annak összegzését szolgálta a SWOT analízis. A SWOT analízist is öt elkülönített területre végeztem el, amely révén összefoglaló képet kaptam a medence jelenlegi társadalmi-gazdasági állapotáról, illetve ennek segítségével ötleteket merítettem a stratégia jelen és jövőbeni helyzetének megfogalmazásához. A SWOT elemzést

az alábbi öt területre végeztem el: természeti és épített környezet, gazdasági helyzetkép, társadalmi kapcsolatok, technikai környezet és a térségi funkciók.

A 3. ábrán látható, hogy 2000 után a medence szálláshelyeinek száma növekvő tendenciát mutat, ami elsősorban a vidéki településeken bekövetkezett változásoknak köszönhető, hiszen vidéken erőteljesen növekedett a szálláshelyek száma. A statisztikai nyilvántartások kimutatják, hogy a Hargita megyében működő vidéki panziók az országban működőknek a 14,71%-át (2273 vidéki panzió) teszik ki. Ez a tény elsősorban a fellendülőben-fejlődőben lévő falusi turizmus trendnek köszönhető, hiszen a medencében, az utóbbi években jelentős megmozdulások történtek a faluturizmus irányába.

3. Ábra

A szálláshelyek számának alakulása a Csíki-medencében 1990-2008 között

Forrás: Saját számítás a Hargita Megyei Statisztikai Hivatal adatai alapján

4.3. Az **ötödik** fejezetben a problémafa és a célpiramis felállítása volt a cél, amely alapvető fontosságú a stratégiai tervezésben. A módszer lényege, hogy – a SWOT analízis folytatásaként – vizuálisan megjelenítse a térség fő problémáit, illetve az ezek megoldására irányuló célkitűzéseket, továbbá feltárja a problémák (illetve célkitűzések) közötti kapcsolódásokat és kölcsönhatásokat. A problémafa tehát a térség gondjait térképezi fel, míg – ebből kiindulva – a célfa egy, a jelen problémáitól mentes, kívánatos, jövőbeli állapot rajzát adja az ehhez elvezető konkrét tevékenységek megjelölése nélkül.

3. tézis

A problémafa és a célpiramis analízise segítségével rámutattam az infrastruktúra hiányosságaira és az elhanyagolt környezeti állapotokra. A humán erőforrás fejlesztés terén is jelentős hiányok tapasztalhatók (különösen az egészségügyi és a szociális ellátást illetően). Ennek következményeként az utóbbi években is csökkent a társadalmi kohézió. Döntően a fentiekkel magyarázható, hogy a Csíki-medencében stagnál a gazdaság és kihasználatlanok a turisztikai lehetőségek. Az elmondottakból következik, hogy Romániában is elsősorban az Európai Unió segítségével valósulhat meg az a regionális politika, amellyel orvosolni lehetne a problémákat.

A problémafa ok-okozati összefüggésében – a fölé és alárendeltségi viszonyok felvázolásával – négy kulcsproblémát fogalmaztam meg. Ezáltal a problémafa érzékelteti a problémák kialakulásának okait, valamint amennyiben a veszélyforrás nem szűnik meg, következményeit is.

A Csíki-medencét, a dolgozatban megfogalmazott négy kulcsprobléma jellemzi, melyek szoros kölcsönhatásban állnak egymással:

- Stagnáló gazdaság és kihasználatlan turisztikai kapacitások
- Fejletlen infrastruktúra és elhanyagolt épített valamint természeti környezet
- Munkaerő-piaci problémák valamint az egészségügyi és szociális ellátást biztosító szolgáltatások hiánya
- Csökkenő társadalmi kohézió

A problémafa központi problémáinak megoldását négy specifikus cél elérése jelentheti, vagyis:

- Infrastrukturális fejlesztés és a természeti valamint az épített környezet megőrzése és felújítása
- Gazdaságélénkítés és turisztikai fejlesztés
- Tudatos humán erőforrás-fejlesztés, az egészségügy és a szociális környezet javítása
- A területi kohézió erősítése, a regionalizáció továbbépítése

4.4. A dolgozat **hatodik** fejezete a térség helyzetének értékelése révén elkészített átfogó területfejlesztési programcsomagból áll, amely alapján stratégiai célkitűzések

fogalmazódhatnak meg. Dolgozatom során arra törekedtem, hogy a vizsgálat eredményei és az ajánlott programcsomagok hasznosíthatók legyenek, megvalósítható, gyakorlati megoldásokat tartsanak és a valós problémák feltárását tükrözzék. Fő célom az volt, hogy a megfogalmazott stratégiai célkitűzések kiinduló pontot jelenthessenek a területfejlesztési döntések meghozatalában. A tervezés egy folyamat, amelynek révén újracsoportosítjuk és összesítjük a meglévő erőforrásokat a célkitűzések elérése érdekében. A stratégiai tervezés révén meghatározzuk a stratégiai célokat és a fejlesztési prioritásokat, megkeressük a kitörési pontokat, amelyek lehetőséget nyújtanak a térség gazdasági-társadalmi felzárkóztatásához. A stratégiai tervezés, egy olyan folyamat, amely a fejlesztésre és a változásra épül, mint a belső igényekhez és külső változásokhoz való alkalmazkodás kulcsa.

4. tézis

Meghatároztam a Csíki-medence alapvető stratégiai céljait. Ezen belül különleges hangsúlyt kell kapjon a lakosság életkörülményeinek javítása, az esztétikus és vonzó környezet biztosítása, valamint a gazdaság és ezen belül is különösen az idegenforgalom versenyképességének javítása. A többszintű kormányzás kiépítésének segítségével lehetne ugyanakkor biztosítani a megye, a települések és a lakosság partnerségre alapozó együttműködését.

A medence missziójaként megfogalmazott átfogó célnak megfelelően - a helyi adottságokra épített, saját arculattal és identitással rendelkező, életképes, gazdaságilag is versenyképes térség kialakítása - a specifikus célokat úgy kell megfogalmazni, hogy a hosszú távú céllal összhangban legyenek.

A megfogalmazott stratégiai célok:

- A lakosság életkörülményeinek javítása, az igényeik minél magasabb szintű kielégítése
- A meglévő történelmi, kulturális és táji értékek megőrzésével esztétikus és vonzó környezet biztosítása
- A térség versenyképességének javítása, amely magába foglalja azt, hogy a térség vonzó kell legyen, mint lakóhely, befektetési (tőkevonzó) helyszín, turisztikai célterület

- A medence gazdaságának fejlesztése, a gazdaság új növekedési pályára való állítása, stabil gazdasági és társadalmi környezet megteremtése
- A települések közötti együttműködések ösztönzése, a külső kapcsolatrendszerek erősítése, a partnerségre alapozva életerős, érdekérvényesítésre képes helyi-térsgéi közösségek megteremtése

A specifikus célok a kellőképpen megfogalmazott fejlesztési prioritások révén valósulnak meg. Mindegyik fejlesztési-tengely intézkedési csoportokat valamint intézkedéseket foglal magába. Ezek a prioritások és az intézkedési csoportok nem határolhatók el mereven, hiszen áthatják egymást. E fejezet záró részében a prioritások részletesebb leírása szerepel. Mindegyik fejlesztési prioritás esetén részletes indoklásra, az intézkedések illetve az indikátorok felsorolására került sor.

4.5. A **hetedik** fejezetben a jövőképzalkotás, a Csíki-medence arculatára vonatkozó közép- és hosszú távú elképzelések kialakítása volt a cél. A területfejlesztési tervezési folyamat során megfogalmazódtak azok a kitörési pontok, fejlesztési prioritások, amelyek mentén a Csíki-medence hosszú távú fejlesztése felépíthető. A tervezési folyamat során meghatározott fejlesztések végrehajtása, illetve a medence versenyképességének növekedése csak a térségen belüli összefogással, a települések közötti szoros együttműködéssel valamint a külső kapcsolatrendszerek megerősítésével lehetséges. A térség versenyképességének növekedése és fejlődése elsősorban Csíkszereda sikerességétől függ, de a város csak akkor lesz sikeres megye központ, ha hatékonyan együttműködik a célok megvalósítása érdekében az őt körülvevő településekkel.

5. tézis

Megfogalmaztam a Csíki-medence hosszú távú területfejlesztési jövőképét, kiemelve azokat a közép és hosszú távú prioritásokat, amelyek megvalósítása nélkülözhetetlen a kitűzött célok elérése érdekében. A térség hosszú távú fejlődése csak komplex szemlélettel értelmezhető, hiszen a több szálon összefonódó, egymás előnyeit erősítő települések közössége stabilabb és erőteljesebb fejlődést eredményezhet. A Csíki-medence hosszú távú céljaként megfogalmazódott, hogy egy a helyi adottságokra építő, saját arculattal és identitással rendelkező, életképes, gazdaságilag versenyképes térség kialakítása a fő cél, mert csak így valósítható meg a térségben élő székely emberek életkörülményeinek javítása.

A területfejlesztés egy többszintű, sokszereplős fejlesztés, amelyben a helyi társadalom és a gazdaság szinte minden szereplője részt vesz. A lényeg, hogy minél több helyi szereplőt be kell vonni a tervezési és megvalósítási folyamatba. Ennek megvalósulása érdekében nagyon fontos lenne a többszintű kormányzás érvényesítése az országban, melynek révén a területi önkormányzatok és a helyi önkormányzatok között erősödne a partnerség és az együttműködés. A Csíki-medence területfejlesztésének missziójaként megfogalmazott **”egészséges, élhető és a helyi értékekre építő térség”** kialakítása csakis a térségben megtalálható mindenfajta erőforrás felhasználásával, kiaknázásával és összefogásával valósítható meg, figyelembe véve a medence helyi sajátosságait.

5. Summary

Subject and premises of the thesis

Regional development has developed into a complex sociological-scientific activity. Regional development is the task of organizing-developing regions below the country level. Its main aim is the satisfaction of local and regional communities' expectations: creating jobs, increasing the economy, creating integrated production and service networks (Benedek J., 2006). For the achievement of an efficient regional policy state decentralization is necessary in the course of which the formed regions are endowed with the necessary „power” according to the principle of subsidiarity (Süli-Zakar I., 2009). The aims of regional policies need always to be adjusted to the given region's geographic-social-economic features.

By now the thesis has been formulated that the major task of the European integrational (regional) policy is to abate the existing development differences between the different regions and to make underdeveloped regions fall into line. There exist several arguments on behalf of an active regional policy (the un-utilized state of production factors, bias steaming from the allocation of resources), but besides these political perspectives also need to be taken into account such as solidarity and tolerance (Kengyel Á., 1998). Even though the formation of European regions in most countries is based on historical premises, in East-Central Europe regional policy started to strengthen from the beginning of the 90s. Thus after 1990 in East-Central European countries regionalism has gained added value, it has entered public awareness and scientific research has been started. Following the regime changes the formation of regions has also come into the foreground which in these cases has been a process initiated from above. During the 90s East-Central Europe has been affected by four parallel transformational effects: transition from program economy to market economy, enterprises' direct contact with the Western world, globalization that makes every participant of a region open (and vulnerable) towards world economy, as well as re-grouping of capital (from the majority towards the minority, from the citizen to the foreigner). New geographical force fields are being formed that are linked to each other with different levels of intensity and different directions within the regions and are linked to the European network (Matolcsi Gy. – Dicházi B.,1998).

Romanian regional policy has started with a significant delay, which means that there was no initiative until Romania was given the possibility of joining the EU. In the country there exist characteristic manifestations of regional identity awareness, regional differences

are significant, even though central politics does not take these into consideration (Bodó B., 2008). Regional identities do not only mean different culture and language, but significant differences in administration practice as well. In Romania even today it can be observed that the country can be divided into historical regions (that over-write administrative-political areas), into traditional community spaces the effects of which on identity are still manifest today (for example, Szeklerland).

In Romania the country's 42 counties are in conformity with the European Union's NUTS 3 level, 8 development regions to the NUTS 2 level, and 4 macro-regions to the NUTS 1 level. The Csik basin as an organic part of Hargita County and of Szeklerland belongs to the Centru Region. Hargita County has become part of the Centru Region as the result of the regional division, thus it became part of such a region that according to different indices is identified as the second most developed region. The Centru Region has a strategically good position, as its name shows, it is located in the centre of the country, is neighbours 6 of the other 7 countries that is beneficial for the commercial and employment-market activities. Its total surface is 34100 km², that makes up 14,3% of Romania's total surface. 59% of the region's population lives in urban areas, that is higher than the country average (54,78 %). According to the indices on the whole the Centru Region is even more developed than the North-Western Region that includes the highly developed counties Kolozs and Bihar, but unfortunately the different levels of development within the region, divided to counties do not show the same picture. The Centru Region includes 6 counties: Fehér, Brassó, Kovászna, Hargita, Maros and Szeben. The Centru Region's competition advantages are not valid for the two counties in majority populated by Hungarians, Hargita and Kovászna: the structure of their economy and employment is significantly different, the percentage of rural population and of those employed in agriculture is much higher, there are no big cities, and thus there is a lack of certain industrial and service domains.

Several million Euro subventions from the European Union come to Romania in the reception of which local councils working and collaborating professionally, and different enterprises do play a role. Thus the series of tasks connected to the organization of resources, the drawing up and administration of target projects gains added value, as well as the importance of the collaboration of the public and private spheres. For this there is a need for a professional regional development strategy. The interest of the local councils of the different regions is to identify really important and coordinated development goals, and plan projects in the most optimal manner and according to local necessities. Therefore, during the drawing up of the regional development strategy firstly local expectations need to be taken into

account, thus basing the strategy on real necessities, and there need to be initiated complex programs, and regional development methods put together with scientific exigency.

The aim of the dissertation is, on the one hand, the scientific foundation of a complex strategic program-packet referring to the Csik basin, as well as its utilization for the sake of the region's development; on the other hand, following and realization of the priorities and strategic goals set forth in the dissertation.

Szeklerland's development chances and through this the development of the Csik basin depend largely on the development policy of the Romanian government, at the same time also depending on the local regional development measures and initiatives. The basins development chances depend on the following factors: the region's history, regional identity, the Romanian government's development policy, the regional political attitude from Hungary, community and regional development initiatives. Some of these factors cannot be directly affected by the region, but the local communities' participation and the regional development stirs are necessary in the interest of the utilisation of the opportunities presenting himself. Therefore, it would be largely beneficial from the point of view of the region's development to establish a development strategy that is built on the local communities' participation, and parallel to this to improve the interest-vindication of the region. The goal is to strengthen the partnership on a vertical axis between the regional councils and local councils, to realize the multilevel government suggested by the White Book through which the participation of citizens in Union processes could be enhanced and it could strengthen the efficiency of community initiatives and the functioning of the EU (Süli Zakar I., 2009).

In the post-socialist countries one of the basic hindrances of building a multilevel government is that at this point there are no real local council regions. The present planning-statistic regions do not possess local council authority, they do not have the right for middle-level (regional) government. Through putting into practice a multilevel government the local and regional councils would not only be middle-men in the relationship between the EU and the citizens, but would function as real responsible partners.

Every element of the strategy has to follow the most important principles utilized in the European Union and those appropriate for the practice of the country's regional politics. The strategy needs to be drawn up taking into account the already existent development programs and regional development concepts. Among these we have to mention the 2007-2013 National Development Plan, the National Strategic Referential Frame, the Centru

Region's 2007-2013 Regional Development Strategies as well as Harghita county's Mid-term Development Plan (2002-2013).

In formulating the strategy one has to start out from several factors. First of all, the strategy has to follow the elements described in the evaluation of the situation as well as the strategic alternatives originating from the SWOT analysis. The strategy draws up such programs that intend to create opportunities for the regional development actors for the utilization of their individual playing fields (subsidiarity), they presuppose the decentralization of competences, emphatically urge the partnership among collaborating organizations, as well as the publicity, democracy of the planning and accomplishments, and on the long run the domestication of multi-level government in Romania. Even though there are several active regional organizations in the basin, there exists no common programming aiming the development of the region and no common development-coordination. It would be extremely important to collaborate within the framework of a harmonized development program. Thus the success of carrying out the strategy resides in the formation of the lowest common multiple that would make individual programming possible.

The Csik basin and Szeklerland, as organic parts of Transylvania and the Eastern border territory of historical Hungary, are part of the history of Hungarian people and Hungary, natural target-areas of Hungarian external politics, important tourist and economic targets, all reasons supporting the need to research the region's potentials and to draw up a harmonized strategy with reference to development opportunities.

Applied methods

In concordance with my research aims, the basis of drawing up my dissertation was constituted by the analysis of the domestic and foreign bibliography. I used as basis the international, Romanian and Hungarian bibliography on the topic first of all in conceptual definitions and the historic overview of regional politics.

As a primary source I used first of all the 1992 and 2002 census data, also utilizing the most recent data of the National Statistics Office. It is regrettable, that since the 2002 census a decade has passed and thus in the case of a part of my statistical data I could not build on recent census numbers. At the same time, where-ever statistic methods made it possible, I have been using 2007-2008 data. Occasionally the processing of data originates from different years, due to the fact that not all the series of data are renewed yearly by the statistical office, thus there exist certain settlement-series data that can be found only up to 2002. The difficulty in processing the data resided in the fact that in Romania a part of the data are renewed yearly on the level of counties, thus at the level of settlements we have been forced to build on data from 2002.

The utilized data originate from different sources: Hargita County Statistic Office, Hargita County Chamber of Commerce and Industry, Hargita County Registry of Enterprises, Hargita County Board of Education, Csíkszereda Mayor's Office, Csíkszereda Meteorological Office, Sapientia University Faculty from Csíkszereda, Károly Székely Vocational High School, Hargita County Financial Office, Hargita County Library.

Also among the primary sources we have to enlist different research reports from Romania and Hungary (research of the Hidvégi Mikó Imre Foundation, adult training research of the Hargita County Cultural Centre, KAM—Regional and Anthropological Research Centre—"The Labour-Market Challenges of the Turn of the Century in the Carpathian Basin"), reports and research projects concerned with Transylvania, the Szeklerland, and Hargita County.

Besides the above, I also have utilized the domestic region-development draft-documents with reference to EU regions (Green Book– Regional Development Policy in Romania, Hargita County's mid-term strategic development plan 2002-2013, Hargita County's tourist strategy, the Centru Region's development strategy 2007-2013, National Development Plan 2007-2013). During the work, the questionnaire sent out to the researched settlements' councils as well as on-site field-work and data-gathering have become important

tools. Where-ever I felt the need, I have tried to complement data through questionairing the inhabitants and the local councils as the well through prominence analyses. I consider of major importance the deep interviews and professional conversations conducted with the Csik basin's regional and council leaders, church, cultural and educational leaders, and with entrepreneurs. I also consider cartographic and diagram-based processing to be important methods. These contributed largely to understanding and evaluating data, as well as making the results more expressive.

Goals of the research, hypotheses

In what follows, I am presenting my hypotheses that I formulated as research goals at the beginning of my research. These hypotheses were formulated based on the experiences of the first years spent with research. My goal is to make these hypotheses the bases of the region's development, as well as for the realization of the strategic developments presented in the dissertation.

1. With the reception of subsidies from the Union, the series of tasks connected to attaining resources, drawing up and managing target projects has risen in value and has multiplied, which requires a professional region-development strategy. The interest of the region is to formulate harmonized development goals of real importance, as well as to plan projects in an optimal manner and with the priorities set according to local needs.

Through the joining to the Union, the Csik basin has gained the role of "EU gate" and it may become a region utilizing the advantages of such a role. For a peripheral region like for example the Csik basin, the drawing up a regional development strategy is highly important. The region's situation needs to be assessed, development goals and directions need to be formulated, programs based on local needs need to be defined, and available resources need to be mapped out. Once we have fulfilled the tasks of formulating a strategy, opportunities are opened up for new investments serving the well-being of the inhabitants of the basin.

A region's development possibilities are always more than the mere summing up of the endowments and possibilities of the settlements it consists of. Synergy effects surface when handling the given possibilities together. Their utilization and use to the benefit of the inhabitants of the different settlements need conscious programming. A region become more than a statistic territorial unit through commonly handled tasks and commonly carried out concrete developments.

2. Regional development is a multi-level, multiple-agent development in the course of which almost all the agents of the local society and economy participate. The strategy endorses regional development relying on own resources, that is

unattainable without the collaboration of county organizations, small-region development associations, local councils, economic agents, NGOs and inhabitants. Regional planning means that method of community intervention within which we define the future development of a region as well as those measures that need to be carried out for the realization of this development. As regional development is a multiple-actor activity, when putting it into practice one has to take into consideration the following:

- Regional politics and regional development decisions cannot lack partnerships.
- One has to strengthen, and occasionally re-build the trust between the local, regional political actors (within minorities).
- The measure of decentralization cannot depend on the actual political role-distribution.
- The influence of professional agents needs to be strengthened.
- Successful regional development activities can only be carried out with the participation of all the responsible actors, with a common will and common plan of action.

3. Every element of the strategy must fit the tools-system applied in the European Union and that of the domestic regional development politics, thus it must follow the most important basic principles. The strategy needs to be drawn up with the consideration of the already existent development programs and regional development conceptions, the goal being the creation of a multi-directional harmonization.

It must harmonize the local communities' regional development initiatives with national goals. Among these we have to mention the 2007-2013 National Development Plan, the National Strategic Frame of Reference, the 2007-2013 Regional Development Strategy of the Centru Region, as well as Harghita County's Mid-term Development Plan (2002-2013). The primary aim of drawing up and carrying out development conceptions, programs, and plans is the maintenance and improvement of the dynamic balance of society, economy, and environment.

4. Even though several parallel active institutions working in the domain of regional development exist in the Csik basin, there is no such institution that would be acknowledged and accepted by everybody. Thus, for the sake of the

harmonization and coordination of programming and development a special local organization would be needed that would gather and fulfil these tasks.

Efforts need to be invested in the formation of the Csik basin's common professional organization. From the point of view of regional development it is important to set up on the regional level an efficient professional organization as soon as possible as such an organization would largely heighten the chance for the adequate phrasing, planning of development opportunities, for the gathering of development goals, their processing, for the preparation of projects, and for the utilization of possibilities of obtaining assistance.

According to the principle of partnership, the wider the representation of the social and economic sphere in the decision-making body of regional development, the higher the chances for the successful phrasing of development goals, and for the efficacious carrying out of development programs. According to the principle of partnership, the most important governmental, regional, county council and local council representatives need to participate in the workings of the regional development institution.

Results of the research, theses

1. My dissertation consists of three major elements: geographical and structural theoretical review of the regional politics, exploration and evaluation of the Csik basin's situation, and the drawing up of strategy. In the first **two chapters** I have analysed the basic region-development concepts while also demonstrating the importance of historically reviewing the development of regional politics. In this part, I considered it important, first, to present the European Union's regional politics followed by detailing the regional development activities of East-Central European countries (Hungary, Slovakia, Romania, and within it Transylvania). This phase of the research is based first of all on the analysis of bibliography the aim of which is to provide a historic review of the formation and present situation of regional politics in the group of countries chosen for research.

Thesis 1.

I have analysed and compared the development of regional policy in the chosen countries of East-Central Europe and I have established that in these countries the decentralization characteristic of the former 15 member states of the European Union has not taken place. A certain kind of "surface" regionalization has been done in order to gain acceptance (for example in Hungary and Romania by joining the counties there have been established statistic-planning regions). These, however, are not real local council regions and thus in the new millennium in these countries the practice of multi-level government has not developed. This is especially pitiful in Transylvania where there have been significant historical premises.

However, it is a regrettable fact that in those East-Central European countries that have recently joined the Union the process of regionalism and regional division has been blocked, the process of decentralization has not advanced in the appropriate rhythm, thus on the level of member states the basic conditions for building multi-level governments do not exist, and in most cases the legislative and administrative pre-conditions necessary for setting up partnerships are inexistent as well. The report entitled "The Council of Region's White Book on Multi-Level Government" published in 2009 discusses multi-level government the primary goal of which is to revitalize European regionalization that has been slowed down in the last one and a half decades. The aim of the White Book is to strengthen the practice of

partnership between regional councils and local councils also in the East-Central European member states. Through multi-level government the building of a “Common Europe” within a partnership can be fastened, the participation of citizens in Union processes could be enhanced, and community initiatives and the efficiency of the EU’s functioning could be improved (Süli Zakar I., 2009).

2. The **third chapter** of my dissertation contains a complex review of the Csik basin’s situation, an analysis of the basin’s demographic, settlement-structure, geographic, labour-market, educational, economic, tourism, and infrastructural situation. The analysis of the Csik basin was based on detailed data gathering, interviewing and surveying.

The drawn up situational evaluation is summed up the well-known SWOT analysis in the fourth chapter which, on the basis of those shown in the former chapter, also formulates the Strengths and Weaknesses that characterize the region, while also designating the Opportunities of further development and the Threats within these.

This method is characterized by the fact that it analysis concomitantly the effects of the inner features as well as of external factors, taking into account both the negative and the positive endowments. The Strengths consist in those internal resources of the basin that can be used as the basis for the realization of development conceptions. The Weaknesses contain those lacks that need to be compensated both in the course of planning and realization. Thus the Strengths and Weaknesses sum up the endowments and features characteristic of the given regional unit (in this case the Csik basin).

Following this, I analysed the external positive and negative effects, the environment. Positive external effects are considered Opportunities, the negative ones Threats. The opportunities carry concrete development conceptions, while the threats formulate risk factors connected to these. The SWOT analysis is one of the most important tools in the development of any strategy. In fact, the SWOT analysis links the evaluation of the situation to the formulation of goals and priorities, thus with the formulation of a strategy, thus the SWOT analysis is not only the summing up of the results of the situational evaluation, but also the starting point of the formulation of a strategy, that can lead to the creation of a vision of the future.

In the Csik basin, basically there can be distinguished three types of settlements: town, parish, and village. The village is the smallest unit of administration in the country. Several villages together with the parish centre constitute the parishes, but there also exist administratively independent villages. In the basin there can be found 72 settlements, out of

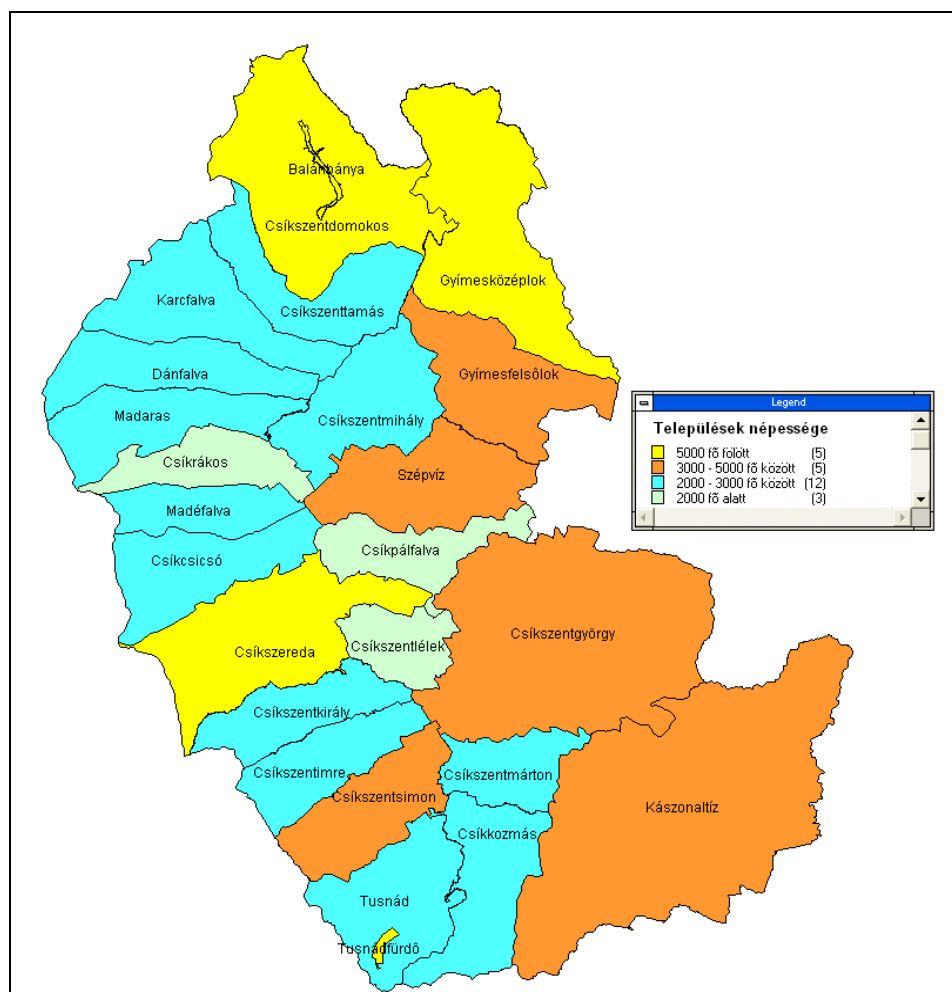
which 3 are towns, 15 are parish centres, and 7 are independent villages. 55,63% of the basin's population lives in a rural area. The administrative map presents a grouping of the basin's settlements based on the number of their inhabitants (graph no. 1).

Thesis 2.

I have analysed in detail the natural and human resources of the Csik basin, its economic structure, its infrastructural supply (within which I have placed special emphasis on the situation of tourism), and I have uncovered the features of the settlement network of the Csik basin. As a result of this situational analysis I have prepared a SWOT analysis that stands at the basis of the development of an attainable vision of the future in the Csik basin. Within this image of the future tourism may play an emphatic role.

Graph No. 1.

Grouping the Csik basin settlements based on the number of their inhabitants

Source: own making

The complex situational presentation of the Csik basin consists in a detailed analysis the main orientation-lines of which consist of the analysis of economic, labour-market, social and environmental conditions. I have presented the most comprehensive processes, trends, as well as index numbers that have uncovered the real cause and effect relations among the given regions. The SWOT analysis served the complementation of the analysis that was based on exact and factual proof created by the situational analysis and its summing up. I have also drawn up SWOT analyses for five delimited areas through which I have gained a comprehensive image of the basin's present social-economic situation, and with the help of this I have formulated ideas with reference to the strategy's present and future situation. I have made the SWOT analysis of the following five areas: natural and constructed environment, economic situation, social relations, technical environment, and regional functions.

3. . In the **fifth chapter** the aim was drawing up the problem tree and the goals pyramid, which are of basic significance in the planning of the strategy. The essence of the method is—as a continuation of the SWOT analysis—to visually present the region's main problems as well as the goals for solutioning these, furthermore, the present the relationships and interactions between the presented problems (respectively goals). The problem tree, thus, maps the troubles of the region, while—starting out from the former—the goals pyramid presents the image of the desired future situation, free of present problems, without illustrating the concrete actions necessary for its achievement.

Thesis 3.

With the help of the analysis of the problem tree and the goals pyramid I have pointed out the lacks of the infrastructure and the neglected environmental situations. In the domain of human resources' development there can also be found significant lacks (especially with reference to healthcare and social services). As a consequence of this in recent years social cohesion has been decreasing. These are the defining reasons why economy in the Csik basin has been stagnating and tourist possibilities are ignored. It results from those above that in Romania that type of regional policy that could remedy the existing problems can also only be realised first of all with European Union support.

In the cause and effect context of the problem-tree—by drawing up the hierarchical relations—I have formulated four key problems. Thus the problem tree illustrates the reasons

for the appearance of the problems, and in case the source of threat does not cease to exist, its consequences.

The Csik basin is characterized by the following four key problems—set forth in my dissertation—that are in strong interaction with each other:

- Stagnating economy and un-utilized tourism capacities;
- Underdeveloped infrastructure and neglected constructed and natural environment;
- Labour-market problems and lack of healthcare and social services;
- Decreasing social cohesion.

The solution to the central problems of the problem-tree could come from the achievement of four specific goals:

- Infrastructural development and the maintenance and renovation of the constructed environment;
- Enhancement of economy and development in tourism;
- Conscious human-resources development, improvement of healthcare and social environment;
- Strengthening of regional cohesion, furthering of regionalization.

4. The **sixth chapter** consists of the comprehensive regional development program-packet drawn up based on the assessment of the region's situation, based on which strategic goals can be formulated. In the course of my dissertation, I have been trying to make the results of the analysis and the proposed program packages usable, feasible, to make them contain practical solutions and to make them mirror real problems. My main goal was to make the formulated strategic goals a starting point in making regional development decisions. Planning is a process in the course of which we re-group and sum up the existent resources for the sake of achieving the goals. Through strategic planning we define strategic goals and development priorities, points of outbreak that offer possibilities for the region's economic-social catching up. Strategic planning is a process built on development and change as the key to internal needs and adapting to external changes.

Thesis 4.

I have identified the basic strategic goals of the Csik basin. Within this the improvement of the population's living conditions needs to attain special emphasis, as well as ensuring an aesthetic and attractive environment, and the improvement of the competitive capacity of the economy and within it especially that of tourism. With the help of developing the multi-level government system the collaboration based on the partnership of the county, settlements and the population could be assured.

According to the comprehensive goal phrased as the basin's mission—The Formation of a Region that is Built on Local Endowments, Possessing its own Profile and Identity, that is Viable and also Economically Competitive—specific goals need to be formed in such a manner that they are in concordance with the long-term aim.

The formulated strategic aims:

- The improvement of the inhabitants' living conditions, the highest possible fulfilment of expectations.
- The assurance of an aesthetic and attractive environment with the sustenance of the existent historical, cultural and regional values.
- The improvement of the region's competitiveness that also includes that the region should be attractive as a living area, as a location for investments (capital-attracting), and tourist target-area.
- The development of the basin's economy, placing the economy on a new growth course, the creation of a stabile economic and social environment.
- Endorsing collaboration among settlements, the strengthening of external relationship networks, building on partnership the creation of viable local-regional communities able to validate their interests.

Specific goals are realized through the appropriately phrased development priorities.

Each development-axes contains measures-groups as well as measures. These priorities and measures-groups cannot be delimited in a clear cut manner, as they interact with each other. The final part of this chapter contains a detailed description of the priorities. In the case of every single development priority I offer a detailed motivation and enlist the measures as well as the indicators.

5. In the seventh chapter my aim was to draw up a vision, the mid- and long-term conceptions about the Csik basin's profile. During the course of the regional development process there have been set forth those point of breakout, development priorities along which the Csik basin's long term development can be built out. The carrying out of the developments defined in the course of the planning process and the improvement of the competitiveness of the basin can only take place through inter-regional collaboration, strong interconnection among settlements, and the strengthening of the external relationship network. The enhancement and development of the region's competitiveness depends first of all on Csíkszereda's success, but this town can only become a successful county centre if it collaborates efficaciously with the surrounding settlements for the sake of the realization of the goals.

Thesis 5.

I have formulated the Csik basin's long term regional development vision emphasising those mid-term and long term priorities the realisation of which is indispensable for achieving the formulated goals. The long term development of the region can only be interpreted through a complex perspective as the community of settlements waved together through several threads and strengthening each other's advantages can result a more stable and powerful development. It has been formulated as a long term goal of the Csik basin that the formation of a region built on local resources, with its own profile and identity, that is vivid and economically competitive should be the priority because that is the only way to improve the living conditions of the Szekler people living in the region.

Regional development is a multi-levelled, manifold-actors development with the participation of almost all the characters of the local society and economy. It is important to involve as many as possible local agents in the process of planning and realization. To fulfil this setting up of multi-levelled government in the country is essential through which the partnership and the collaboration between regional councils and local councils would strengthen. The realization of the formulated mission of the Csik basin's regional development, **“healthy, liveable, region built on local values”** can only be done with the utilization and harmonization of all the resources that can be found in the region, also taking into account the local features of the basin.

6. Az értekezés témakörében megjelent publikációk

György (Orbán) Ottilia

Kiemelt folyóirat

1. Ottila György (2009): Regional Developments on Traffic and Communicational Infrastructure In: EJOTS - European Journal of Transnational Studies, Volume 1 - Issue 2 - July 2009. ISSN: 2061-084X. Berlin, pp. 47-59,
2. György Ottilia (2010): The regional development significance of the traffic and communicational infrastructure in Harghita county, Eurotimes – Jurnal of the Institute for Euroregional Studies Vol. 9. University of Oradea, University Press ISSN: 1841-9259. pp. 91-114
3. György Ottilia (2009): Területi különbségek Románia Központi Régiójában, Területi Statisztika (49.) NR.6, ISSN 0018-7828. Budapest, pp. 64-71
4. György Ottilia (2010): Situatia economică al oraşului Miercurea Ciuc, In: Plan Urbanistic General, Studii aprofundate, Ed. Scientia, Cluj Napoca, pp. 40-52.

Idegen nyelvű kiadvány

1. Ottilia György (2004): The situation of enterprise stimulation in the Csík Basin. – In: Cross-border Co-operations Schengen Challenges. Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, Debrecen, pp. 161-167

Egyéb kiadvány

1. György Ottilia (2009): Harghita megye versenyképessége a Központi régió belül, Közgazdász Fórum, Kiadó: Romániai Magyar Közgazdász Társaság, 2009/4-5, pp. 39-50 ISSN: 1582-1986, CNCSIS 755-2007 (C)
2. György Ottilia (2005): A vállalkozásélénkítés helyzete a Csíki medencében, Közgazdász Fórum, Kiadó: Romániai Magyar Közgazdász Társaság, 2005/2, pp. 14 -18
3. György Ottilia (2005): A Csíki-medence munkaerő piaci helyzete, In: Tájak- régiók- települések, ed. Süli-Zakar István, Didakt Könyvkiadó, Debrecen, pp. 111-117
4. György Ottilia (2004): A kisebbségi magyar felsőoktatás, In: Határon átnyúló kapcsolatok, humán erőforrások, szerk. Süli-Zakar István, Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, Debrecen, pp. 63-70
5. György Ottilia (2009): A Csíki medence oktatási helyzete In: ACTA – Iuventutis Geographica szerk. Süli-Zakar István, Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, pp. 51-61, ISBN: P78-963-473-267-9
6. György Ottilia - Csata Andrea (2010): Harghita megye helyzetének elemzése a Központi Régió belül, In: Gazdaságpolitika – vidékpolitika, Szerk. Csata Andrea és Elek Sándor, Scientia Kiadó, Kolozsvár, ISBN: 978.973.1970.24.0
7. Orbán Ottilia (2003): Magyarország Európai Unió csatlakozásának hatása Harghita megyére, In: Határok és határmentiség az átalakuló Közép – Európában, ed. Süli-Zakar István, Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, Debrecen, pp. 297-301